

"Hatta benim gibi bir adam, ilmi vâsıta edip, tahakküm ediyor idi veyahut sehâvet-i milliyeyi sû-i istimâl ederdi." cümlesini izah eder misiniz?

"Sual: Neden, şu inkılâb-ı hükûmet, her şeyde bir inkılâp getirdi?"

"Cevap: النَّاسُ عَلَى سُلُوكِ مُلُوكِهِمْ سırrınca, istibdat herkesin damarlarına sirâyet etmişti, çok nâm ve sûretlerde kendini gösteriyordu, çok dâm ve plânlar istimâl ediyordu. Hatta benim gibi bir adam, ilmi vâsıta edip, tahakküm ediyor idi veyahut sehâvet-i milliyeyi sû-i istimâl ederdi. Veyahut şu şeyh gibi, necâbeti sebebiyle herkes onun hatırını tutarak, tutmakla mükellef bildiğinden tahakküm ve istibdat ediyordu."(1)

Üstadımızın Divan-ı Harbi Örfi'deki "**Kuvvet kanunda olmalı.**

Yoksa, istibdat tevzi olunmuş olur." cümlesi, bu yerin tam özeti hükmündedir. Ya kanunun ve hukukun üstünlüğünü sistem olarak işleten Meşrutiyet olacak ya da herkes gücü ve kuvveti nispetinde gücünün yettiği kişiler üzerinde müstebit ve zorba olacaktır.

Üstadımız burada kendi üzerinden, suçlayıcı bir dil kullanmadan, "**İğneyi kendine, çuvaldızı başkasına batır.**" mantığı ile toplumsal, siyasal ve eğitim ile ilgili hastalıklara işaret ediyor.

İstibdat, yani tek adam olma, otoriter ve baskıcılık anlayışı, az ya da çok her insanın damarına bulaşmış ve farklı isim ve namlarla toplumun bünyesinde dolaşan bir arıza bir mikroptur. Tek adamlığın hüküm sürdüğü bir yerde hile, öfke, kin, zulüm gibi manevi arızalar kol gezer.

Baskı kurmanın türlü türlü yolları var. Kimisi makamını kullanarak insanlar üstünde baskı kurarken, kimisi de ilmini, faziletini, manevi unvanlarını kullanarak insanlar üstünde baskı kuruyorlar. Oysa hakiki ve kamil insanlar, faziletini ve ilmini insanlar üstünde baskı kurmakta değil, insanlara hizmet etmekte, onlara faydalı olmakta kullanır.

Özellikle tarikatta ve siyasette bu çok suistimal edilen bir husustur. Fazileti ve kerameti kendinden menkul ve olgun olmayan bazı şeyhler (müteşeyyihler), müritleri üzerinde maddi ve manevi baskılar kurarak, onları sömürmeyi meslek haline getiriyorlar. Siyasileri izah etmeye bile gerek yok.

Bu gibi arızaların en büyük reçetesi meşrutiyet ve cumhuriyettir. Hakiki ve mümkünse dindar bir cumhuriyet hüküm sürdüğü yerlerde, bu gibi suistimaller en aza iner ve insanlar baskı ve sömürü düzenlerinden korunmuş olurlar.

(1) bk. [Münâzarat](#).